

Шеснаест је година од почетка злочиначке оружане агресије НАТО-а на СР Југославију, када је вољом западних империјалних моћника и дефинитивно погажено међународно право начето 1991. године, као и сви универзални морални кодекси којима је, макар провизорно, одржаван какав такав глобални мир.

И тачно је четрнаест година и шест месеци од када је српски народ, после величанственог отпора, без тога да је био свестан, поклекао пред лукавим агресором, дозволивши му да петог октобра двехиљадите, уз помоћ бројне али углавном добро камуфлиране пете колоне, створи услове за завршетак копнене операције, и то у миру, ону исту коју је интензивно али безуспешно спроводио током седамдесет осам ратних дана и ноћи на простору (на правцу) Косова и Метохије. Безуспешно, зато што је заустављен на преко стокилометарској граничној међи са Албанијом.

Многи и дан данас (најчешће они који нису непосредно учествовали у рату) упорно тврде да су отпор и одбрана били узалудни, или да смо након супротстављања на крају изгубили рат и пристали на капитулацију, да нам се догодила издаја, велеиздаја, продаја... да је државни врх поклекао, да је пристао на нечасну понуду, да је водио рачуна само о очувању власти... А притом се, ти исти, не баве оним најважнијим – односом зараћених страна, немогућношћу да се агресија избегне, одсуством савезника, исцрпљеношћу земље након осам тешких година санкција и блокаде, грађанског (верског и међунационалног) рата на просторима бивше СФРЈ, потпуном пристрасношћу комплетног западног света и многим другим важним чиниоцима. То све, за њих, једноставно, не постоји.

(Са онима који сматрају да је од почетка требало пристати на све што је нуђено или захтевано од западних сила, не вреди полемисати. Они су већ неко време на власти, и њихови резултати су најјачи аргумент против њих. Са онима који, пак, сматрају да се требало борити „до љутог краја“ – такође није упутно полемисати, али из другог разлога. Ценећи њихову борбеност, па чак поштујући и њихов критички однос према степену борбености тадашњих власти, остављајим самима да процене, у светлу онога што ће бити представљено, да ли су њихове процене исправне.)

Уколико и прихватимо наводе и тврдње о (веле)издаји и капитулацији, намеће се следеће круцијално питање – да ли би била срамота, у коначном, изгубити од скоро шесто пута јачег противника и оружане силе какву историја ратовања није забележила, па чак и након свега тога, капитулирати, у рату који се није могао избећи?

Бити поражен (а нисмо) и капитулирати (а нисмо, ни формално ни неформално) пред деветнаест чланица НАТО-а и седам околних држава, њихових савезника који су им безусловно уступили све своје ресурсе: небо, територију, војне капацитете и инсталације, борбене саставе и комплетну инфраструктуру, да ли би чак и то било за осуду и презир? Да ли је онда поштено третирати нас као губитнике, после величанственог отпора који је пружен, и који у рату никада није сломљен?

Да ли је, дакле, била издаја а затим и капитулација, ако је обезбеђено да на простору Косова и Метохије након ступања на снагу Резолуције 1244, настави да функционише 19 поткомитета Савезне владе и привремено Извршно веће Републике Србије? Ако је, скоро две године по завршетку рата, орган МУП-а Србије издавао лична документа и пасоше усред Приштине? Ако су вођени разговори (не преговори) о привредним и осталим капацитетима и производњи, јавним предузећима, очувању покретне и непокретне имовине расељених Срба и осталих неалбанаца, о чувању српских духовних светиња?

Да ли је била капитулација то што је Кумановским споразумом гарантован повратак врхунски

обучених и опремљених хиљаду војника, полицајаца, цариника и другог особља, који би са собом повукли на десетине хиљада привремено избеглих? И да ли би нам се са тим, Косовским одредом, који је угашен 2001. одлуком Врховног савета одбране, догодила 2004. и 2008. година?

Одговор је негативан: наша истинска капитулација је почела тек нешто више од годину дана касније: управо смо ми, Срби, односно, наше револуционарне петооктобарске власти, а тако је све до дана данашњег, што јавно што тајно, што свесно што из незнања или несналажења, минирали ту најважнију активност (право и обавезу) која нам још увек није формално укинута, нити ће бити, док год постоји Резолуција 1244. На делу је било и остало планско нечињење, услед којег је и званична Русија већ тамо негде 2003. године, одлучила да повуче свој контингент са Косова и Метохије, посматрајући нас онако анемичне и решене да срљамо у евроатлантски вир.

Ако је Кумановски споразум био капитулација, ако је Резолуција 1244 (иначе, донета у амбијенту невиђених ултиматума, притисака и претњи чак и тактичким неутронским али и биолошким оружјем,) била умивање наводног пораза, и ако смо тада издали и предали Косово и Метохију, зашто нам га, да парафразирамо академика Матију Бећковића, упорно одузимају, траже и захтевају да признамо, јер без таквог чина та квази држава не може да постоји?

Славна Српска војска је у Великом рату од 1914. до 1918. године извојевала победу над значајно надмоћнијим непријатељем тек након што се повукла из властите земље. Али како је то учинила? Тако што је имала бројне савезнике, тако што је од царске Русије добила огромну помоћ у људству, борбеној техници, муницији, санитарском и другом материјалу и зато што је цар Николај, практично, принудио западне савезнике да (додуше, на кредит и то у злату) помогну Србима и омогуће да војнички и на све друге начине преживе, како би се вратили на пут победе и славе.

Ми, који смо се супроставили 1999. године, као први и прави весници отпора Новом светском поретку на самом крају 20. века, били смо без савезника, без било чије помоћи (осим оне моралне широм слободољубивог света), били смо у потпуном окружењу и имали смо куд и камо несразмерно јачег противника, него победничка Српска војска из Првог светског рата.

Захваљујући процесима који су у држави покренути после петог октобра, ми смо од непораженог, достојанственог народа постепено, скоро невидљиво трансформисани у народ губитника, који је издао самог себе, а који може лако, ускоро, да изда и друге.

*****

Да видимо шта је народ слушао и гледао пуних четрнаест година од стране тзв. српских државника, политичке и остале елите, као и у електронским и штампаним медијима, у вези оружане агресије НАТО-а на нашу земљу?

Уместо термина агресија заживео је термин „бомбардовање“, што је несразмерно блажа квалификација (и формално и неформално), зато што куд и камо умањује геноцидни карактер рата и злочин против мира који су починиле западне силе. Оружани отпор Војске и осталих субјеката тадашњег система одбране, без чега не би било могуће да народ и држава издрже, скоро да и не постоји у званичним и незваничним извештајима, репортажама и новинским чланцима.

Када смо последњи пута видели на било којој телевизији са националном фреквенцијом очуване снимке и репортаже: војника у борби те 99-те, рапорте ратних команданата, извештаје са фронта, када су то евоциране успомене на низ епопеја и битака о којима млађе генерације

скоро да не знају ништа, када је поменуто било које име од оних 1008 изгинулих хероја, када смо видели на малим екранима у протеклих 10-так година неког од ратних генерала, команданата и чули шта они имају да нам кажу и пренесу?

Комплетна ретроспектива оружане агресије се своди и односи се на гађање цивилних циљева, привредне инфраструктуре, наношење материјалне штете (чија се величина значајно умањује из године у годину или се више и не помиње), на изазивање хуманитарних проблема, прекида нормалног живота и низ других фрагментарних и изолованих описа. Наравно, све кроз призму деловања тадашњег српског режима као узрочника проблема, који је, ето, гушио слободу и демократију и, подразумева се, убијао стотине хиљада недужних Албанаца широм Космета.

Јер, како величати Војску и њене тадашње величанствене домете, када је српска јавност предвођена петооктобарским ударницима, изручила државни, војни и полицијски врх инквизиторској правосудној подршци НАТО-а, коју познајемо под називом Хашки трибунал?

Испоручени су хероји који су у монтираним процесима осуђени, буквално, ни криви ни дужни, зато што су бранили своју земљу и школски извели борбена дејства на којима им може позавидети комплетан западни свет. Посебно онај амерички, чије смо „хуманитарно“ лице могли да видимо још од Корејског и рата у Вијетнаму, преко разарања Авганистана, Ирака, Либије, до Сирије и других држава и народа.

Када смо последњи пут чули и видели ко су били команданти армија и осталих стратегијских групација и оперативних састава, који су изнели одбрану земље и сачували војничку част овога народа? А могли су да ураде супротно, и то нико не би могао да им оспори, а то је, да званично и легитимно, као професионални војници, на бази аргументоване процене, саопште: извините, али противник је несразмерно јачи, не постоје услови нити снаге и средства да се пружи отпор, немамо никакве шансе. Али нису, јер су знали зашта су и војска и народ способни.

Када смо поводом обележавања агресије НАТО, последњи пут поменули или чули за:

- начелника Штаба Врховне команде, генерала армије Драгољуба Ојданића и његове помоћнике,
- команданта Прве армије, генерал-пуковника Србољуба Трајковића,
- команданта Друге армије, генерал-пуковника Милорада Обрадовића,
- команданта Треће армије, генерал-пуковника Небојшу Павковића,
- команданта Приштинског корпуса, генерал-пуковника Владимира Лазаревића,
- команданта Ратног Ваздухопловства и ПВО, генерал-пуковника Спасоја Смиљанића,
- команданта Ратне Морнарице, адмирала Милана Зеца,
- за команданте и начелнике штабова још десет корпуса и стотине бригада, пукова, батаљона...

Е, па, ово је прилика да их се сетимо, да им одамо признање (и не само њима, већ и свим командантима, командирима, борцима и становништву у целини) и да се осврнемо на овако важан датум наше историје, тако што ћемо протумачити (или дословно пренети), на војнички начин, оно што су ти легендарни команданти записали, у виду званичних борбених извештаја Врховној команди (и властитом народу) непуних годину дана након завршетка агресије. Записе који су заборављени, гурнути у страну, у архивске кутке и који се, као такви, налазе под

ембаргом.

Под чијим ембаргом?

Подразумева се, врховника земаља чланица НАТО чији су изасланици, као што је Ентони Блер лично, управо формализовали руковођење државом и нескривено се бацили на завршни посао потпуног сламања и черечења Србије и Српства у целини.

Аутор овог текста је сачувао примерак војностручног интервидовског часописа Војске Југославије „Нови Гласник“, из септембра 2000.године, који ће најверодостојније послужити да се, макар и тим путем, у скраћеној верзији али изворно, освежи заборављени, практично сублимирани Извештај Генералштаба и извештаји команди стратегијских и оперативних групација, који су у том заборављеном часопису, кроз одговарајуће текстове незнатно прилагођени и обелодањени домаћој и иностраној јавности, и то у реалном времену.

Да се подсетимо, односно да многи први пут прочитају оно што никада није смело да буде препуштено заборава, да се подсетимо зашта смо све способни, а од чега непријатељ, очигледно, и дан-данас страхује.

*****

Програмираним и вешто вођеним немирима на Косову и Метохији (који скоро да нису престајали од 1981. а затим се појачавали 1990-тих), што ће током 1997. и посебно 1998.године прерасти и ескалирати у огољени тероризам и оружану побуну дела албанске националне мањине против властите државе, створен је од стране запада преко потребан амбијент да се са реализацијом постављеног циља – разбијања СР Југославије и окупације дела територије – крене пуном снагом.

Да би оправдали своје војно ангажовање у СР Југославији, западне империјалне силе у лику НАТО измишљају тзв. хуманитарну катастрофу на Косову и Метохији, а непосредан повод за оружану агресију налазе у неприхватању докумената из Рамбујеа и Париза, вешто комбинујући са намештеним догађајем у селу Рачак крај Урошевца.

Покреће се војна машинерија најјаче војне силе света против једне мале и независне земље. Немоћна међународна заједница (оно што је од ње у том тренутку остало) нема снаге да се супростави агресивним намерама запада предвођених САД, Великом Британијом и Немачком удруженим у НАТО савез (19 земаља), а поједине земље и наши суседи (укупно њих 7) на различите начине, подржавају или непосредно учествују у агресији на СР Југославију, било кроз уступање своје територије, инфраструктурне, војних и осталих капацитета, било да су кренуле у непосредну копнену операцију, као што је то чинила Република Албанија.

Нашавши се у међународној изолацији, у сасвим измењеном стратегијском окружењу, увучена у рат мимо своје воље, Југославија, осим потпуне капитулације која јој је цинично нуђена у Рамбујеу, није имала другог избора него да се брани. Тиме је дошло до, вероватно, најнеравноправнијег оружаног сукоба у историји ратовања.

Међутим, јединством народа, државног руководства, Војске Југославије и репективних снага МУП-а, агресор наилази на отпор који није очекивао. Једна мала земља показала је читавом свету како се бране слобода, достојанство и част. На томе нам се дивило читаво мирољубиво човечанство.

Оружаној агресији НАТО на СРЈ претходило је неколико специфичних операција, као што су:

противтерористичка операција Приштинског корпуса 3. Армије и снага МУП-а Р. Србије, изведене 1998. године (март-октобар), што је после Другог светског рата била највећа противтерористичка операција у Европи и једна од највећих у свету; вишедимензионална обавештајно-субверзивна операција чији су носиоци биле западне службе, Мисија ОЕБС и НАТО земље, са Вилијемом Вокером на челу, од новембра 1998. до почетка агресије 1999. године;

операција концентрисања снага НАТО и знатних снага шиптарских терориста, која је реализована паралелно са претходном, а просторна основица груписања снага за ту операцију биле су територије Македоније и Албаније, као и Косова и Метохије, где су значајну подршку давале управо наведене мисије „међународне заједнице“ с Вилијемом Вокером на челу; психолошко-пропагандна операција НАТО, чији је основни циљ био застрашивање и покоравање становништва СРЈ; значајне етапе те операције реализоване су на преговорима у Рамбујеу и у Паризу, као и уценама које је амерички представник за Балкан, Ричард Холбрук, изнео у Београду три дана пре отпочињања оружане агресије.

Након вишемесечних НАТО претњи о употреби силе, а после неуспелих преговора којима је ултимативно захтевано да СРЈ капитулира без борбе и препусти своју територију, дана 24. марта 1999. године отпочела је агресија тзв. дејствима са дистанце, по доктрини вишедимензионалних операција (Full Dimension Operations) употребом крстарећих ракета и авијације. Једновременим дејствима ваздухопловства НАТО подвргнути су објекти на целој територији Југославије. Упоредо са тим дејствима, настављена су и интензивирани терористичка дејства тзв. ОВК на простору Космета.

Први ваздухопловни удари били су усмерени на разарање војне инфраструктуре, система РВ и ПВО, командних места и појединих објеката МУП-а Републике Србије. Такви упозоравајући удари били су ради изнуђивања пристанка руководства СРЈ на услове „споразума“ из Рамбујеа, који је био дефинисан у складу са интересима западне империје (пре свих САД) и терористичке ОВК на простору Космета.

Поред неуспеха у почетним операцијама, Алијанса је тежила да на тај начин тестира реаговање различитих субјеката међународне заједнице и да испита границе њихове суздржаности и попустљивости. У томе су имали успеха, с обзиром да се нико од важних чинилаца међународне јавности није, са потребном одлучношћу, супротставио и ултимативно затражио прекид агресије, односно, захтеви за осудом агресије нису били довољно енергични.

У вези са наведеним, оружана агресија према подацима до којих се долазило интензивним радом обавештајно-безбедносних, дипломатских и осталих органа државе и војске, одвијала се према прецизно скројеном плану Савета НАТО, од кога се, како је агресија одмицала, значајно одступало.

Разрађене су четири фазе и три зоне у којима су НАТО снаге дејствовале на око 900 раније лоцираних и дефинисаних циљева. План је обавештајним мерама правремено откривен.

На самиту НАТО, на нивоу министара иностраних послова, САД су успеле да наметну своје виђење наставка агресије и да умање значај ставова и предлога осталих чланица Алијансе. У вези с тим, неутралисани су и предлози тзв. мировне иницијативе земаља које нису чланице НАТО, пре свега Русије.

Одржавањем састанака са министрима иностраних послова суседних земаља, у два наврата, САД су извршиле њихову припрему и пристанак за затварање граница СРЈ, како би била спречена свака помоћ нашој земљи, а првенствено ресурса који су у функцији одбране. Планирани су различити аранжмани да се, поред уступања ваздушног простора и копна,

ангажују бојни потенцијали неких суседних земаља у току агресије копненим снагама.

Упоредо са пребазирањем и груписањем копнених снага, а за потребе агресије с копна, агресор је предузео:

- (1) изолацију простора Космета - рушење објеката на комуникацијама;
- (2) одсецање већег дела територије Војводине рушењем мостова на Дунаву;
- (3) пресецање везе Србије и Црне Горе, рушењем пруга, мостова и путева између те две републике;
- (4) стално дејство по цивилним објектима на Космету и његовом окружењу, ради застрашивања становништва и припреме и навикавања јавног мњења у свету на таква дејства и жртве цивилног становништва;
- (5) појачавање интензитета извиђања зоне Треће армије, првенствено простора Космета, као и убацивање снага за специјална дејства;
- (6) концентрисање и пограничне провокације избеглог албанског становништва, тј. припадника тзв. ОВК;
- (7) мобилизацију делова оружаних снага у Мађарској, Албанији, Хрватској, Федерацији БиХ и СФОР у БиХ;
- (8) присилно задржавање избеглог албанског становништва у камповима у Македонији и Албанији, као и дејство по избегличким колонама које су се одлучиле на повратак кућама, ради медијске кампање и насилног повратка избеглица као живог штита у фази отпочињања агресије с копна.

Међутим, агресор је био изненађен јединством Војске, народа и руководства СРЈ, што је на крају рата и јавно признао.

Агресор је, на основу процена експерата пре рата, проценио да ће се постојеће различитости и противуречности у нашој земљи отпочињањем агресије увећати у сваком, па и у медијском погледу.

Увиђајући да су те процене биле погрешне, отпочео је са физичким уништавањем инфраструктуре и система информисања и са применом офанзивних мера ради пласирања дезинформација и лажи, реемитовањем програма у суседним државама, организовањем ТВ и радио сигнала на српском језику, као и бацањем милиона летака са различитим порукама пропагандног карактера ради разбијања јединства народа, изазивања незадовољства, ширења страха, панике, изазивања унутрашњих превирања, нереди, сукоба, па и грађанског рата.

Ток борбених дејстава од стране НАТО

Паралелно са изазивањем и интензивирањем кризе на Косову и Метохији, НАТО је почео планирање и припрему снага за ваздухопловну операцију, укључујући и листу будућих циљева на целој територији СРЈ, као и снага за евентуалну копнену операцију.

На састанку Контакт групе, 29. јануара 1999. године у Лондону, покренуто је питање довођења снага НАТО на Косово и Метохију, ради примене мировног споразума. Предвиђено је да оне буду јачине 25-30.000 војника.

После тог састанка Савет НАТО је овластио генералног секретара Алијансе, Хавијера Солану, да самостално донесе одлуку о употреби копнених снага на Косову и Метохији. На састанку Контакт групе у Паризу, 14. фебруара 1999. године, захтевано је да се, у случају постизања политичког договора у Рамбујеу, на Косову и Метохији ангажују мировне снаге НАТО.

До почетка агресије на СРЈ, НАТО је у непосредном окружењу груписао јаке ваздухопловне и поморске снаге. Копнене снаге су довођене у Македонију пре и у току агресије НАТО на СРЈ.

Довођење националних контингената чланица НАТО у Македонију и Албанију било је комбиновано: ваздушним транспортом до аеродрома у Македонији и Албанији и поморским путевима до грчких и албанских лука, а затим железничким и друмским транспортом до места размештаја.

Почетком марта, снаге ангазоване у Верификационој мисији ОЕБС-а на Косову и Метохији почеле су са интензивним увежбавањем радњи и поступака планског и организованог повлачења са Косова и Метохије.

Укупно бојно стање копнених снага из агресорских земаља у Македонији, на дан почетка агресије, било је око 16.500 војника (од тога до 13.000 у борбеним јединицама), 157 тенкова, 300 оклопних транспортера, 84 артиљеријска оруђа, 46 хеликоптера (од тога 12 борбених, 12 вишенаменских и 22 транспортна) и 1.300 моторних возила. На дан агресије на СРЈ, у Албанији није било борбених снага НАТО, да би се током рата те снаге стално повећавале.

Наношењем ваздушних удара агресор није могао да реализује постављене циљеве, па је током агресије перманентно повећавао ваздухопловне, поморске и копнене снаге у окружењу.

До обустављања агресије, копнене снаге агресорских земаља у Македонији нарасле су на 20.000 војника и биле спремне за ангажовање на Косову и Метохији ради тзв. одржавања мира. Борбени делови били су еквивалента: 16 борбених група састава ојачаних батаљона (пет оклопних, осам механизованих, један ваздушнодесантни и два падобранска) са 302 тенка, 605 оклопних транспортера и борбених возила, 172 артиљеријска оруђа, 24 борбена и 22 транспортна хеликопера.

На дан отпочињања агресије на СРЈ, агресор је у Италији на носачима авиона (НА) у Јадрану имао: 431 борбени авион из 14 земаља чланица НАТО, а у В. Британији шест авиона Б-52.

Постојеће и доведене ваздухопловне снаге биле су еквивалента: 10-15 сквадрона ловачко-бомбардерске авијације (ЛБА), 3-5 сквадрона ловачке авијације (ЛА), 2-4 сквадрона стратегијске и тактичке извиђачке авијације.

На крају агресије ваздухопловне снаге у ваздухопловним базама и на НА нарасле су на око 1.100 авиона, што је еквивалент: 6-8 свадрона ЛА, 28-32 сквадрона ЛБА, и 2-4 сквадрона извиђачке авијације.

Ратна морнарица НАТО је на почетку агресије на СРЈ, у Средоземљу и Јадранском мору, ангажовала 19 ратних бродова (1 НА, 1 НХе, 1 ПКП, 4 ПП, 10 Рф и 2 ДБР), 14 помоћних бродова, три подморнице са 11.770 морнара и 2.200 маринаца. На бродовима је било укрцано 42 авиона, 54 борбена и транспортна хеликоптера и 206 крстарећих ракета.

Поморске снаге биле су ангазоване на извршењу следећих задатака: обезбеђењу превласти на мору, поморској блокади и наношењу удара са дистанце.

Таквом концентрацијом и распоредом поморско-ваздухопловних снага у Јадранском мору и

Средоземљу, као и интензивним дејством крстарећим ракетама на објекте по дубини територије СРЈ, агресор је обезбедио велику концентрацију на отвореном мору, ваздушном простору и акваторији зоне одговорности Ратне морнарице ВЈ. Истовремено, блокирајући луке СРЈ спречио је маневар наших поморских снага.

Током агресије бројно стање поморских снага Б.АФ, НАТО и ЗЕУ мењало се по броју и намени бродова, при чему се посебно истицала намера да се обезбеди потпуна превласт на мору. Највећа концентрација ратних бродова у Јадрану и Средоземљу била је између 35. и 60. дана агресије на нашу земљу.

У том периоду било је ангажовано: 35 ратних бродова (84 одсто више него на почетку агресије): три носача авиона, један носач хеликоптера, четири ракетне крстарице, осам ракетних разарача, 12 фрегата, три десантна брода, две ракетне корвете, две ракетне топовњаче, шест подморница и око 25 помоћних и транспортних бродова са 23.916 морнара. На бродовима пловних састава налазило се укупно: 105 авиона и 98 транспортних и борбених хеликоптера.

Оперативни развој и правци дејства снага НАТО

Поморски састави снага НАТО били су формиран у тактичке групе и пловне саставе Б.АФ, НАТО и ЗЕУ. Током агресије, на крстарицама, разарачима и подморницама у лансерима и у складиштима на помоћним бродовима, налазило се укупно 668 крстарећих ракета, од чега је лансирано између 380 и 420.

Копнене снаге НАТО биле су груписане на правцима који из Македоније воде према нашој земљи и развијене са предњим крајем који је био удаљен 5 км од границе са СР Југославијом. Развој јединица КоВ агресора и утврђивање у рејонима размештаја извршени су ради заштите од могућег дејства РВ и ПВО ВЈ и ради припреме за евентуално извођење борбених дејстава у копненој операцији. Постепено су довођене и груписане копнене снаге у Албанији, ради евентуалног садејства у копненој операцији.

Ваздухопловне снаге агресора биле су развијене на постојећим базама НАТО у Италији, Немачкој, В. Британији, Грчкој, Шпанији и Турској. Из САД у ваздухопловну базу у В. Британији били су предислоцирани стратегијски авиони бомбардери Б-52 и Б-1Б, а авиони Б-2 су полетали из матичних база у САД.

Почетком агресије НАТО је од свих суседних земаља СРЈ добио сагласност за коришћење ваздушног простора (ВаП-а), поморских лука, ваздухопловних база и друге потребне инфраструктуре за доношење удара по циљевима у нашој земљи. На тај начин обезбеђено је дејство са кружне основице, при чему се настојало да се читав систем ПВО ВЈ учини неефикасним.

Агресор је располагао изузетно прецизним подацима о локацијима елемената војне и цивилне инфраструктуре, што указује на то да се дуго и свестрано припремао за ударе из ваздушног простора. Сви стационарни циљеви су унапред лоцирани, снимљени и меморисани. За то су коришћени сателити, GPS систем, извиђачка авијација и авијација за електронско извиђање, агентура и беспилотне летелице.

Циљеви су, претежно, унапред додељивани посадама и они су пре уласка у наш ваздушни простор имали тачне координате објеката које треба да гађају, што је нарочито карактеристично за циљеве изнад 44. паралеле (северно од рејона Крагујевца).

За дејства по покретним објектима, тј. по јединицама и средствима ратне технике у борбеном распореду на Косову и Метохији, елементе су давали авиони J/STAR или AWACS, који су

координате добијали са авиона RC-12D или беспилотних летелица.

Почетну листу објеката дејстава, агресор је сачинио пре октобра 1998. године. Она је обухватала више од 600 објеката на територији СР Југославије. У почетној фази агресије циљеви су били претежно елементи система ПВО, ВОЈИН, електронског извиђања и везе, а одредио их је Савет НАТО. У каснијем току рата, избор циљева је пренет у надлежност команданта НАТО за Европу, америчког генерала Весли Кларка. Од тог времена, углавном, дејствовано је по цивилним објектима, у склопу тзв. треће и четврте фазе коју су тајно назвали „Апокалипса“.

Супростављање Војске Југославије агресији НАТО

У складу са циљем, обимом и интензитетом ваздухопловних дејстава агресора, наше снаге одбране, пре свега ВЈ, вешто су заузимале борбени распоред, прилагођавале дејства, мењале рејоне распореда и примењивале различите мере тактичког и оперативног маскирања. Атипичност мера и ефикасност супростављања збунили су агресора, па је НАТО, пред светом, све више постајао необуздана војна сила која неселективно дејствује по цивилним објектима, разара инфраструктуру и привредне капацитете земље који немају везе са ефективима Војске Југославије и системом одбране.

Војска Југославије је на време извршила оперативни развој на ратишту, војиштима, зонама и рејонима употребе снага, а до почетка агресије извршена је делимична мобилизација у складу са потребама, која је настављена и у почетним данима агресије. Најпотпунија мобилизација је извршена у јединицама Треће армије, посебно у јединицама Приштинског корпуса, који је изводио борбена дејства против шиптарских терористичких снага током године која је претходила агресији.

Оперативни и борбени развој Треће армије а посебно Приштинског корпуса, који је био значајно ојачан, извршени су неколико дана пре агресије, у тајности, која је и непријатеља изненадила.

Извршено је блокирање шиптарских терористичких снага у њиховим главним рејонима базирања: Подујево, Дреница, Јабланица и Малишево-Ораховац. Само у тим рејонима налазило се 12.000-15.000 терориста.

Примена разних лукавстава и маскирања при довођењу јединица били су врло ефикасни, тако да ни Мисија УН са Вокером на челу није била упозната. Пример маскирања довођења оклопне бригаде (железницом) типичан је у том смислу.

Наша земља, народ и Војска херојским општенородним отпором агресији, јединством, духовном и моралном снагом, одлучношћу и упорношћу задивили су свет. Биолошки нагон за самоодржањем, затим, духовне вредности, знање и истрајност, квалитативна су вредност и предност коју агресор није могао да разуме.

У току агресије НАТО на СР Југославију, Војска Југославије се, као оружана сила, чији је основни задатак и уставна обавеза била да брани суверенитет, територију, независност и уставни поредак земље, суочила са многоструко надмоћнијим и у свету најсавременије наоружаним и опремљеним противником.

Упоредо, у оквиру припрема за супростављање агресији копнених снага НАТО и са извођењем садржаја ПВО, ВЈ је била принуђена да изводи и противтерористичка дејства на Косову и Метохији.

У историји ратова и оружаних сукоба ниједна војска и полиција није на класичан, традиционалан и фронтални начин успела да се ефикасно супростави снагама које изводе терористичка дејства. Имајући то у виду, ВЈ је успела да правовремено осмисли и доктринарно реши начин организовања и ангажовања команди и јединица у противтерористичким дејствима.

У реализовању задатака из домена противтерористичких дејстава старешине ВЈ показале су велики професионализам, креативност, знање и вештину да у складу са ситуацијом организују снаге и извршавају постављене задатке. Проблем је био утолико сложенији када се има у виду да је део снага одбране морао истовремено да изводи борбена дејства на фронту и противтерористичка дејства у зони одговорности.

С обзиром на то да су штиптарске терористичке снаге биле опкољене у наведеним рејонима базирања почетком агресије, Приштински корпус је успео да за десетак дана разбије, под Вокером реактивираним, терористичке снаге и спречи оружану побуну на Косову и Метохији. Тиме је осујећен план агресора да га на Космету дочека око 100.000 наоружаних Албанаца као први ешелон.

Анализирајући ситуацију, агресор покреће оружане снаге Албаније у копнену операцију против наших снага на Космету. Снаге Приштинског корпуса, са ојачањима, успевају да разбију делове ОС Албаније које су, значајно ојачане снагама ОВК и специјалним и осталим јединицама НАТО, нападале на правцима према Ђаковици и Призрену. Трпећи велике губитке, ОС Албаније су, заједно са специјалним и мешовитим снагама НАТО и њиховим командантима и инструкторима, заустављене на државној граници. Успешно су осујећени покушај пробоја на линији-правцу: Јуник-Ђаковица (битке на рејону караула: „Кошаре“, „Морина“, „Маја Чобан“, „Дева“, „Маја Зез“, „Ђафа Прушит“, „Митар Војиновић“...), и ваздушно-копнена битка „Стрела“ на правцу Паштрик-Призрен, где су разбијене наведене снаге, иако интензивно подржаване тзв. тепих бомбардовањем НАТО авијације.

У извештају генерал-пуковника Владимира Лазаревића, команданта Приштинског корпуса у рату, између осталог је забележено:

„У Албанији је било ангажовано око 10.000 војника из САД, В.Британије, Италије, Француске, Немачке, Холандије и Данске.

Амерички контингент „Task Force Eagle“ бројао је око 5.300 људи, имао је војнообавештајни центар и логистичке јединице, 24 борбена хеликоптера „Апач“, 22 оклопна транспортера „Бредли“, 15 тенкова типа „Абрамс“ и борбене авионе типа А-10.

У Албанији се, такође, налазило око 15.000 припадника ОВК, којима су садејствовале јединице војске Албаније и милиције, еквивалента 10-так хиљада бораца. Обавештајне активности координирали су припадници најачих западних обавештајних служби, а формиран је и обавештајни центар ОВК на тремеђи СРЈ, Албаније и БЈР Македоније.

На територији Космета ОВК је била организована у неколико оперативних зона, а Главни штаб се налазио у околини Ораховца. Укупне снаге пред сам почетак агресије процењене су на око 25.000 терориста-бораца. НАТО је озбиљно и врло темељно планирао ангажовање ових снага као тзв. унутрашњу компоненту, која би ударима по јединицама ВЈ са леђа, у крила и бокове, борбеним дејствима из позадине, развлачила снаге, наносила губитке и стварала основицу за извршење тактичких и оперативних хеликоптерских десаната, а затим и за копнену операцију са фронта. Међутим, преварили су се, наведене терористичке, војно организоване снаге нису биле на захтеваном нивоу.“

Успеси ВЈ у многоне су утицали да агресор одустане од планиране операције копненим снагама. Свакако, то није био једини разлог одустајања. На простору Косова и Метохије (зона Приштинског корпуса) било је концентрисано око 100.000 наших људи, бораца под оружјем, са око 20 јединица ранга бригаде, плус наоружано становништво.

Поред тога, за ватрену подршку на Космету ангажовано је више од 300 тенкова, 260 артиљеријских оруђа и око 180 оруђа за противоклопну борбу. Стога би копнена операција НАТО доживела потпуни неуспех да је била изведена онако како је планирана. То су добро знали стратеги Алијансе. Томе у прилог говори и чињеница да је дата права узбуна у команди НАТО када су заробљена три њена припадника, која су касније ослобођена.

Стратегијски и оперативни развој ВЈ, сукцесивно и сразмерно степену угрожавања, реализован је на целом југословенском ратишту.

Командант Прве армије, генерал-пуковник Србољуб Трајковић, је у свом ратном извештају, између осталог, записао: „Предузимане су опсежне мере ради супротстављања копненим снагама агресора, при чему су делимично коришћена искуства из претходних ратова. Заправо, борбени положаји јединица и ватрени положаји артиљерије, били су приближно на истим линијама и правцима, као током Церске битке у њеној дефанзивној фази. Захваљујући максималном ангажовању команди свих нивоа, предвиђени део потчињених јединица релативно брзо је успео да из мирнодопских пређе на ратни колосек, пре него је агресор почео са нападима на нашу земљу.“

Посебно су карактеристична дејства РВ и ПВО, као једна од снага ВЈ која се успешно супроставила надмоћнијем агресору. Свакако, треба нагласити да је, с обзиром на однос ваздухопловних снага, тежиште нашег супротстављања било на снагама ПВО, при чему треба истаћи херојске подвиге наших пилота. Умешним командовањем и тактичким поступцима, обезбедили смо стално праћење ситуације у ваздушном простору, откривали намере агресора и ефикасно парирали њиховим дејствима.

При томе, агресору су нанети за њега неприхватљиви губици, које је настојао да прикрије пред сопственом и светском јавношћу.

Командант Ратног ваздухопловства и ПВО, генерал-пуковник Спасоје Смиљанић, у врло исцрпном извештају, нагласио је и следеће: „У сложеним условима превласти непријатеља у ваздуху, наша авијација је извршила 248 летова, од којих је 36 било са ватреним дејством... На свако појављивање авиона-ловаца МиГ-29 у ваздушном простору, ударне групе Алијансе добијале су наређење да напусте простор и изађу из домета ракета наших ловаца. И непријатељски ловци су избегавали блиску ваздушну борбу са нашим ловцима МиГ-29, да би користећи премоћ свог оружја са дистанце дејствовали.“

Борбени морал наших бораца био је један од значајних препрека за агресора. Највећи део припадника наших снага изражавао је висок степен спремности и одлучности, као и уверење у могућност успешне одбране земље од моћног агресора. Безброј је примера херојства војника и старешина, као и узајамне помоћи и пожртвовања. На то агресор није рачунао, односно погрешно је проценио да ће сломити слободарски дух нашег народа.

Умешним командовањем, вештим оперативно-тактичким поступцима, часним извршавањем задатака и високим патриотизмом војничког и старешинског састава, припадници Војске Југославије успешно су извршили своју уставну улогу у одбрани отаџбине.

Командант Ратне Морнарице ВЈ, адмирал Милан Зеџ је, поред осталог, у свом извештају

констатовао: „Снаге РМ са свим расположивим борбеним потенцијалима, биле су спремне за одлучујући бој на мору...Дејства по површинским бродовима непријатеља нису извођена, јер су непријатељски бродови маневрисали ван домета ракетног наоружања, чиме је показан респект према снази оружја РМ ВЈ и борбеном моралу људства.“

Док је командант Друге армије, генерал-пуковник Милорад Обрадовић, истакао: „Команде и јединице Армије у току агресије на СРЈ извршиле су успешно све постављене задатке: заштита људи и материјалних средстава од дејстава из ваздушног простора, маневар снагама и средствима стратегијског значаја покретом јединица и расељавањем ратних материјалних резерви, обезбеђење државне границе, борбу противу шиптарских терористичких снага, мобилизацију 80% ратне Армије, оспособљавање ратних јединица за извршавање наменских задатака, уређење зона-рејона одбране, контрола територије, очување јединства и борбеног морала, супростављање синхронизованој непријатељској активности, непрекидно позадинско обезбеђење.“

Као основна искуства из рата, могу се извојити следећа:

- (1) човек је и даље битан фактор оружане борбе-рата;
- (2) евидентан је све већи утицај материјално-техничког фактора на припрему и извођење сукоба;
- (3) дошло је до битних промена у схватању простора и времена као фактора оружане борбе (ти фактори се све више показују као околности у којима се борбена дејства изводе, него као стварни утицај на њихов ток, а што је, првенствено, последица јачања утицаја материјално-техничког фактора);
- (4) Војска Југославије није изненађена на стратегијском, оперативном, па чак ни на тактичком нивоу (правилно су процењени време почетка агресије, јачина и начин дејства агресора);
- (5) сразмерно нарастање ратне организације ВЈ и правовремени оперативни развој, посебно снага на простору Косова и Метохије, били су једна од стратегијских предности над агресором;
- (6) правовремено разбијање снага тзв ОВК била је једна од стратегијских предности над агресоровим планом разбијања ВЈ и дробљења СР Југославије;
- (7) као искуство се, свакако, може навести и потреба за критичким преиспитивањем стварне улоге и процентуалне заступљености појединих видова, родова и служби у Војсци Југославије;
- (8) показало се као значајно искуство да, без обзира на стварну снагу, НАТО не сме у коначном да покреће копнене снаге у класичном смислу због неприхватљивих губитака, изузев ако дође до предаје противника или се за копнена дејства обезбеди ангажовање трећих земаља; и
- (9) најважније искуство из овог рата је да се снага и моћ одбране државе заснивају на јединству народа, руководства и војске.

У току агресије НАТО на СРЈ извршено је 27.000 авио полета, од чега 8.200 са ватреним дејством, бачено је око 23.000 тона убојних средстава, дејствовано са око 1.000 крстарећих пројектила. На почетку агресије снаге НАТО су ангажовале 371 ваздухоплов (210 из САД и 161 из савезничких земаља), да би тај број пред крај агресије нарастао на 1100 авиона, од чега 850 борбених.

НАТО је порушио више од 50 мостова, 36 објеката на комуникацијама, онеспособио преко 470

км пута и 595 км пруга као и 5 аеродрома за цивилни саобраћај.

Поред тога, дејствујући по цивилним објектима и инфраструктури, НАТО је уништио и оштетио већи број: ТВ и радио-центара, предајника, репетитора, пошта, телефонско-телеграфских станица (Авала, Копаоник, Цер, Ивањица, Чот...), оштетио 53 болнице, више од 300 школа, зграду Амбасаде НР Кине; уништио и разорио стамбене објекте (Алексинац, Ђуприја, Сурдулица, Ниш, Нови Пазар...).

Али, није нас савладао. Наши укупни војнички губици у људству и борбеној техници, за време свих седамдесет осам дана ратовања износили су, према светски признатим критеријумима, тачно онолико колико је предвиђено за само један дан рата.

***

Тако се водила борба на живот и смрт те 1999.године. За славу и част, за слободу.

А данас?

Не располажемо легендарним армијама и корпусима које смо угасили након више од 150 година славне традиције и тековина. Отишло је у заборав скоро 450 хиљада храбрих ратника који су у сваком тренутку знали своје ратно место, јединицу и улогу у одбрани. И били спремни да дају свој живот за домовину.

Сада смо спали на мање од 70 хиљада бораца, од којих је најмање половина (и оних у миру и оних који чине тзв активну и пасивну резерву), плаћена да води битке у „мисијама“.

Данас смо „партнери“ у највишем ИПАП стадијуму са онима који су нас крвожедно разарали 90-тих и спремамо се за мировне и борбене операције широм света. На истоку, у правцу братске Русије.

Нека је хвала и слава погинулим херојима одбране и цивилима који су положили животе.

ПРИЛОЗИ - ПРЕГЛЕДИ

ОДНОС СНАГА У АГРЕСИЈИ

СТРАНЕУ СУКОБУ	ПОВРШИНА(000 km ²)	БР. СТАНОВНИКА (у милионима)	БНД(млрд \$)	БНДпо стан. (\$)	БУЏЕТ(млрд \$)
НАТО	22.327,24	743,83	11.371,15	13.532	3.311,94
СРЈ	102	11,5	21,94	1.980	3,85
Однос:	228,7:1	67,3 : 1	518,3 : 1	6,83 : 1	860,3 : 1
Саучесници	579,1	53,92	245,86	4.181,30	55,3
СРЈ	102	11,05	21,94	1.980	3,85
Однос:	5,7 : 1	4,88 : 1	11,21 : 1	2,11 : 1	14,37 : 1
НАТО и саучесници	23.907,05	797,75	11.617,01	10.761,50	3.367,24
СРЈ	102	11,05	21,94	1.980	3,85
УКУПАН ОДНОС:	234,4 : 1	72,2 : 1	529,5 : 1	5,44 : 1	874,61 : 1

ПРЕГЛЕД СНАГА НАТО У БЈРМ

РБ	Земља	Размештенољудства	Тенкови	Окл.Транс.	Арт.сред.	м/в	БорбениХелик.	Транс. Хелик.
1	Велика Британија	5.600	128	260	50	415	5	-

Прошло је шеснаест година... војнички рапорт о агресији НАТО

2	Немачка	5.250	140	155	54	300	3	5
3	Француска	4.000		70	30	234	6	8
4	Италија	2.850	34	120	32	330	4	3
5	Холандија	850	-	-	-	-	-	3
6	САД	1.400	-	-	6	130	6	3
У К У П Н О		19.500	302	605	172	1.409	24	22

ГУБИЦИ НАТО СНАГА У АГРЕСИЈИ

Значајнија борбена средства НАТО

Авион

Хеликоптер

Беспилотна летелица

Крстарећа ракета

Погођено - уништено од стране ВЈ

61

7

30

338